

Abstrakt

Lidská práva osob se zdravotním postižením

Práce se zabývá aktuálním vývojem lidských práv osob se zdravotním postižením z perspektivy ústavního práva. Práce nejprve mapuje historické proměny právního postavení osob se zdravotním postižením – od starověku až po neblahé zkušenosti s popíráním lidské důstojnosti v první polovině 20. století. Dále práce ukazuje, jakým vývojem prošla lidská práva osob se zdravotním postižením ve druhé polovině 20. století. Klíčovým hybatelem tohoto procesu je hodnota lidské důstojnosti, která se po přijetí Všeobecné deklarace lidských práv stává hlavním východiskem pro ochranu lidských práv nejen osob se zdravotním postižením.

Proměny pojetí lidských práv osob se zdravotním postižením souvisí s posunem od lékařského k sociálnímu konceptu zdravotního postižení, na jehož základě vznikla v roce 2006 Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (CRPD). Tato úmluva ztělesňuje nový přístup k lidským právům osob se zdravotním postižením, které již nemají být pouze předmětem charity a sociálního zabezpečení, ale především rovnoprávnými subjekty práva a plnohodnotnými členy společnosti. Česká republika je smluvní stranou CRPD a je jí vázána, závazky pramenící z CRPD postupně pronikají do českého ústavního práva, a to různými mechanismy, které práce podrobně popisuje. Jedná se především o působení CRPD skrze zákonodárnou činnost a judikaturu Ústavního soudu, a to jak přímo na základě textu CRPD, ale i skrze doprovodný aparát *soft law*. Závazky z CRPD se rovněž nepřímým způsobem promítají do judikatury Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a práva Evropské unie, která je také smluvní stranou této úmluvy.

Práce identifikuje řadu oblastí, ve kterých české ústavní právo nevyhovuje závazkům pramenícím z CRPD, případně z judikatury ESLP týkající se osob se zdravotním postižením. Probíhající a možný budoucí vývoj lidských práv osob se zdravotním postižením demonstruje autorka na třech oblastech: omezování svéprávnosti osob se zdravotním postižením, právo na přístup k informacím a právo na nezávislý způsob života a zapojení do společnosti.